

גנזי המלך

ארבע נופות

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת

327

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 0732-776776 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"

אין יראה בלי מוסר

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

שיהיה יורשו הרוחני וילך בדרכיו ויפרסם שמו של הקב"ה בעולם וילמד תועי לבב דרך האמת. וזהו הביאור: "אברהם הוליד את יצחק", דמכל עמלו לעשות הנפש בחרן ולפרסם שמו של הקב"ה בעולם, לא נשאר לו כלום רק יצחק. וזהו יורשו האמיתי ההולך בדרכיו.

פחד זוהי מדתו של יצחק. ופחד היא מדת היראה. ויראה, זה קיום. כמו שנאמר: "יראת ה' טהורה עומדת לעד" (תהילים יט). דע"י יראה, יש קיום. וכן מצינו בבריאת העולם, שע"י יראה נתקיימו. כדאיתא במסכת (חגיגה יב.): "א"ר יהודה, אמר רב: "בשעה שברא הקב"ה את העולם, היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער הקב"ה והעמידו". וכן פרש"י (בראשית א): "הי קיע" יתחזק הרקיע. שאע"פ שנברא שמים ביום א' עדין לחים היו וקרשו בשני, מגערת הקב"ה באומרו: "הי קיע".

במדרש 'תנחומא' (תולדות יג):
המשך בעמ' 2 <<<

כנפי השכינה, אברהם מגייר אנשים ושרי מגיירת נשים' ע"ש. וא"כ יש להם תלמידים הרבה שימשיכו בדרכיו ויפרסמו שמו של הקב"ה בעולם ומה היתה טענתו?

וצ"ל: כמו דאיתא בסה"ק; דאותם גרים כולם חזרו לסורם ולא עמדו באמונת הקב"ה. וזהו טענת אברהם אבינו: אע"ג דיש לו תלמידים הרבה "הנפש אשר עשו בקרן", אבל מזה אין קיום והמשך ואין שום עצה לזה רק שיתן לו הקב"ה בן

ופרש"י: 'לאחר שקרא הקב"ה שמו אברהם הוליד את יצחק'. ד"א: ע"י שכתב יצחק בן אברהם, הוזקק לומר: "אברהם הוליד את יצחק". כונתו לישב הא דכתיב: "אברהם הוליד את יצחק". ונראה להוסיף עוד ביאור בזה; כתיב (בראשית טו): "אחר הדברים האלה קנה דבר ה' אל אברהם במחנה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגן לך שפירך הרבה מאד: ויאמר אברהם ה' מה תתן לי ואנכי הולך עירי וכן משק ביתי הוא נמשק אליעזר". פשוט כונת אברהם היה: דמאחר שאין לו בן, אין מי שימשיך עבודתו לפרסם שמו של הקב"ה בעולם וילמד תועי לבב דרך האמת. ולכן בהכרח שיתן לו הקב"ה בן. ואם לא יתן לו בן, אינו שוה כלום. דהא לא יתקיים עבודתו וישכחו שם ה' מבני העולם. וצ"ב; דהלא כבר כתיב: "וישק אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת פל כושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בקרן" (בראשית יב) ופרש"י: "הנפש אשר עשו בקרן" - שהכניסו תחת

תמונות מהרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א בשבוע שעבר בבאר שבע

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה המלך דברים הטעונים גניזה

>>> המשך מעמ' 1

'א"ר לוי, בשם ר' חמא בר הנינא: "שתי חרדות חרד יצחק; אחת, על גבי המזבה. ואחת, כשנכנס עשו. ואין אתה יודע איזה מהן גדולה? אלא, ממה שאת קורא כאן: "גְדֹלָה עַד מָאד" (בראשית' כז) אתה יודע, שזו גדולה' ' ע"כ. השקלא וטריא כאן הוא במדרגת יצחק אבינו במדת היראה. וחקרו לידע איזה היא המדרגה העליונה במדת היראה; יראה דעקידה, או יראה דברכת יעקב? והסכימו דמדת היראה שהגיע אליה בברכת יעקב, היא גדולה מיראה שהגיע אליה בשעת העקידה.

והביאור הוא: דיראה מחייבת האדם להיות עומד תמיד תחת בקורת של טעות. וצריך להיות עומד על המשמר תמיד, אולי הוא טועה. ויצחק אבינו חשב שהברכות מגיעות לעשו. ונתגלה לו שטעה בזה וחי בחיי טעות. זהו לימוד במדת היראה, עד כמה חייב אדם לפחד, אם הוא טועה. ולכן מדת היראה של הברכות היתה יותר מיראה דעקידה.

ומכח זה, חזר ופתח הבארות אשר סתמו הפלשתים. דמבואר ברמב"ן (כו כ), דענין הבארות רמז על בית המקדש. ושתי פעמים נחרב המקדש. וכנגדם שני פעמים סתמו הפלשתים את הבארות אשר חפר אברהם. והבאר השלישי לא נסתמה והיא נקראת **"רְחֹבוֹת"** (בראשית' כו) ע"ש.

אברהם אבינו התחיל בחפירת הבארות, כי כחו גדול עד מאד בתחילה. אבל הקיום הוא ע"י פחד יצחק. ולכן חזר וחפר הבאר של **"רְחֹבוֹת"** ולא נסתמה. ד"ר **רְחֹבוֹת ה' טְהוֹרָה עוֹמֶקֶת לְעַד**. וזהו טענתו של אברהם אבינו: **"נֶאֱמַר הוֹלֵךְ עֲרִירִי"** (בראשית' טו). דבלי יצחק ומדת יראתו, אין קיום מכל מה שעשה ופעל כל ימי חייו.

'א"ר חלבו א"ר הונא: "כל אדם שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין. שנאמר: "סוֹף דְּכָר הֶפֶל נִשְׁמָע" (קהלת' יב). מאי "פי זה פל האדם"? א"ר אלעזר: "אמר הקב"ה: "כל העולם כולו לא נברא, אלא בשביל זה". ר' אבא בר כהנא אמר: "שקול זה כנגד כל העולם כולו" (ברכות' ו). הרי מבואר דתכלית הבריאה זה יראת שמים. ולכן קיום הוא ע"י יראת שמים. וכל מי שיש לו יראת שמים, בהכרח ש'דבריו נשמעין'. ואם אינן נשמעין לאלתר, נשמעין לאחר זמן. וזהו שדרשו: **"סוף.. סוף" יהיו דבריו נשמעין.**

וכן מבואר במסכת 'שבת' (לא.):
לאחר פטירת האדם מן העולם, בא לפני ב"ד של מעלה; **'שואלין אותו: "נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? עסקת בפריה ורבייה? צפית לישועה? פלפלת בחכמה? הבנת דבר מתוך דבר?"** ואפ"ה; **אי "רְחֹבוֹת ה' היא אוֹצְרוֹ"**

(ישעיה' לג) **איין. אי לא, לא. משל לאדם שאמר לשלוהו: "העלה לי כור היטיב לעליה" הלך והעלה לו, א"ל: "עירבת לי בהן קב חומשין"? א"ל: "לאו!" א"ל: "מוטב, אם לא העלית". הרי מבואר להדיא דהעיקר הוא יראה.**

ואפילו אי קיים כל הני מילי דשואלין אותו, מ"מ; רק, אי אוצרו מלא יראה, אז יש לו הכל. ואם אין לו יראה, אין לו כלום. דעיקר הקיום הוא רק ע"י יראה. ובלי יראה, אין שום קיום בעולם. ואפילו למד כל התורה כולה ועסק כל ימיו במצוות, לא מהני כלום. דהעיקר שהכל תלוי בו, הוא יראה. דעיקר היראה הוא להיות ירא מטעות. ובלא יראה, אפשר להיות ברום המעלות ומכ"מ הולך בטעות.

'בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין' (ב"ב טז). ואיתא במס"י פ"ה דקאי על תורת היראה. וזהו לימוד המוסר. ועל דבר זה מוסר היצה"ר כל חכמתו וכחו לבטל האדם מלימוד המוסר. דזהו סוד קיומו של אדם. דאפילו למד כל התורה כולה לא מהני לו כלום. דהעיקר תלוי באם: **"רְחֹבוֹת ה' היא אוֹצְרוֹ"**, אי אית ליה יראה, טוב. ואם לאו? **'מוטב, אם לא העלית'.** ולכן הרוצה שתורתו תקיים וכל מעשיו יהיה להם קיום, צריך להתחזק בלימוד המוסר, שהוא לימוד ביראת שמים. (קובץ שיחות) ■

פגישה היסטורית

בין הרב **אמנון יצחק שליט"א** להרה"ג **בן ציון מוצפי שליט"א**

בנושא ערבי שירה זמרים

ניתן להשיג במשרדי שופר רח' מתתיהו 10 בני ברק

מבצע מדהים בשופר!

10 ש"ח = דיסק mp3

2 ש"ח = דיסק שמיעה

30 ש"ח = ספר 'עולם התשובה'

10 ש"ח = 3 דיסקים לצפיה

ניתן להשיג ב'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק 03-6777779-553

תמונות מהרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א בשבוע שעבר בניכ"ס 'היזדים' בירושלים

פרנסה

ממה התפרנס יעקב אם היה "איש תם ישב אהלים"?

הסבא מ'נובהרדוק' סיפר על נפח אחד, שאסף אנשים רבים סביבו, בכדי שיוכל להודות לד' קבל עם ועדה על היותו נפח ולא יהלומן. ומדוע? אמר הנפח: "שלושים שנה אני משמש כנפח ועוד לא קרה לי שהביאו לי ללטש יהלום. מכאן שאם הייתי יהלומן, הייתי גווע ברעב!" ומתוך הגיון סכל זה, יכול אדם ל"הודות" לד' על שאינו תלמיד חכם הלומד בכולל, כי כיצד היה מתפרנס? בדיוק כמו אותו נפח שוטה שהחליט שד' שולח פרנסה, רק דרך מקצוע הנפחות. ■

החליט להכנס בשנית לתור על מנת לזכות בקובית סוכר נוספת. לרוע מזלו זיהה המחלק את כונתו ובמקום קובית הסוכר הנכספת, זכה לקבל סטירת לחי לעיני כולם. פרץ הנער בבכי וחזר לביתו. לאחר מספר ימים הגיע בחור מהישיבה לעיר מגוריו, במטרה להחזירו. אמר לו הבחור: "המשגיח רוצה שתחזור לישיבה". חזר לישיבה ובע"ה גדל והיה לגדול בתורה. המצב הכלכלי של האדם לא נובע מהיותו תלמיד חכם, שהרי אף אחד לא מפסיד את המגיע לו ואם המצב קשה לו, גם אם היה סוחר – זה היה מצבו!

ממה התפרנס יעקב שהיה: "איש תם ישב אהלים"? (בר' כה כז) **הרי אנהנו יודעים שמצבם הכלכלי של תלמידי החכמים הוא לעתים קשה** הגה"צ רבי מרדכי מן זצ"ל נסע בצעירותו עם מספר בחורים לישיבה ב'סלונים'. כשהגיעו לישיבה וראו את המצב הכלכלי הירוד ואת התנאים הקשים, חזרו כולם לביתם פרט לרבי מרדכי. מנת המזון היתה מורכבת מלחם מרדכי, את קובית הסוכר, קבלו התלמידים רק לאחר שעמדו בתור. מאחר ורבי מרדכי היה מאד רעב,

צידה

מדוע לא מברכים 'שהחינו' על נעלים חדשות? והאם מותר ליהודי להיות ציד?

והוא יצטרך להגן עליהם. לכן: **"ויאָהב יצחק את עֲשׂוֹ פִי צִיד פִּיּוֹ"** - שלעתיד לבוא תהיה בפיו טענה, שגם הוא אהב את בנו, אף על פי שהיה עשו. **החיד"א אומר גם הוא בספרו 'צוארי שלל':** כי יצחק אבינו אהב את עשו כדי לתקנו ולהביאו לתשובה. ולכן גם רצה לברכו כדי שיהיה ירא ה'. אבל ה' לא רצה בתשובה שלו. וסידר שיתברך יעקב. ועשו, ישאר כמות שהוא. **גם בשם ה'אלשיך' מביאים:** כי יצחק לא טעה ח"ו. וכל מה שאהב את עשו היה, כדי שיהיה **"ציד פִּיּוֹ"** לקרבו לעבודת ה'. ■

רבי מאיר מפרימישלאן סיפר: שלרבו, בעל ה'באר מים חיים' היה בן שלא הלך בדרך הישר ואף על פי כן לא הרחיק אותו מעל פניו והיה מספק לו את כל צרכיו. אגב כך היה נושא מידי פעם את ידי לשמים ואומר: "רבונו של עולם! נהג נא בבניך כפי שאני נוהג בבני, אף לי בן שסר מן הדרך ועם זאת אני מרחם עליו ונותן לו כל צרכיו". וסיים רבי מאיר מפרימישלאן ואמר, **שזהו הפרוש: "פי ציד פִּיּוֹ". הגמרא אומרת ('שבת' פט:):** שיצחק חזה שלעתיד לבוא יגיד לו הקב"ה בניך חטאו

בשאלה הזו זן בהרחבה 'הנודע ביהודה' ובתשובותיו והוא מגיע למסקנה: שהדבר אסור. איך יוכל בן בנו של אברהם יצחק ויעקב למצא עונג במעשי נמרוד ועשיו?
גם ה'אור זרוע' בהלכות 'שבת' (יז) ובשו"ת של המהר"מ מרוטנבורג (ח"א כז): נאסר האיסור של ציד בעזרת כלבים כמנהג הגוים. ובעקבות פסיקה זו נוהגים שעל בגד פרוה, או נעלי עור חדשות, לא מברכים **'שהחינו'** שכן לא נאה לו ליהודי לברך ברכה זו על דבר שנוצר מציד ומצער בעלי חיים.

פיוס

"וּנְשַׁלְחַךְ בְּשָׁלוֹם" לצאת בשלום מפיו של ארי

עצם בגרונו. עמד והכריז: "כל מי שיבוא ויוציא את העצם, אתן לו שכרו". בא קורא המצרי שמקורו ארוך, נתן מקורו בתוך פי הארי והוציא את העצם. אמר לו: "תן לי שכרי". אמר לו הארי: "לך, לך". והיה משתבח ואומר: "נכנסתי לתוך פיו של הארי בשלום ויצאתי בשלום" - ואין לך שכר גדול מזה. "כך דינו שנכנסנו לאומה זו בשלום ויצאנו בשלום". וזהו **שנאמר אצל יצחק: "וּנְשַׁלְחַךְ בְּשָׁלוֹם"**. ■

מקומו של הבית, או שיוסיפו עליו חמש אמות, או שיפחתו ממנו חמש אמות ומאליהם יחזרו בהם מן הבנין". כיון שהגיע כתב המלך התחילו בוכים והיה כל העם כנוס בבקעת בית רמון ובקשו למרוד בו. אמרו: "יבוא חכם אחד ויפייס את הצבור". ומי ילך? "ילך ר' יהושע בן חנניה שהוא אב בתורה וישקט את הרוחות". נכנס רבי יהושע ודרש: "מעשה בארי שטרף טרף ונכנס

המדרש ב'בראשית רבה' (סד י) מביא: בימי יהושע בן חנניא הבטיחה מלכות רומי הרשעה שיבנה בית המקדש. הושיבו פפוס ולוליאנוס שלחנות מעכו ועד אנטיוכיא והיו מספקים לעולי גולה כסף וזהב וכל צרכם. הלכו הכותים הללו וקטרגו על היהודים לפני אדרינוס קיסר ואמרו: "מרדו בך היהודים". אמר להם: "מה אעשה? והרי כבר גזרתי והבטחתי?" אמרו לו: "שלה ואמור להם שישנו את

פרשת 'תולדות'

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ יִצְחָק כִּי אִמְרָתִי פֶּן אָמוֹת עָלֶיךָ"

מדוע יצחק אמר אחותי היא?

שהבנים הם מאשה אחרת, או מבעל אחר. כמו שכתב הרמב"ן; והיתה רבקה מפחדת שעשו לרוע מעלליה יגלה את הסוד ויהיה הדבר להם לבזיון ולקצף. וגם אם היא אחרת ויצחק הוא אחיה יהיה זאת לחרפה וקלון ליצחק, כי יאמרו רוב הבנים הולכין אחרי אחי האם. ולא היה רצונה לגרום לו קלון, לכך לא אמרה כלל שיצחק הוא אחיה. משא"כ יצחק, שאהב את עשו וחשבו לצדיק נאמן כי ציד בפיו, לא היה לו מניעה מלומר: "אחותי הוא" משום שני הטעמים הנ"ל, לכך לא חשש לכך.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ יִצְחָק כִּי אִמְרָתִי פֶּן אָמוֹת עָלֶיךָ" (כו ט)

יש להתבונן, למה לא השיב לו יצחק, כמו שהשיב אביו אברהם, לפרעה: **"כִּי אִמְרָתִי... וְהָרְגוּנִי עַל דְּבַר אִשְׁתִּי"** ('בראשית' כ).

ובאר בזה בספר 'תפארת יונתן': שעיקר שאלת אבימלך לא היתה על אמירת: **"אחותי הוא"**. רק ששאלתו היתה; למה לא חששת להכשיל את הרבים? ואם משום שלא תהרג אתה בשבילה, היה לך לומר; אשת איש היא מאיש אחר. וכיון שבן נח מצווה על אשת איש לא היית מכשיל בזה את הרבים. ועל כך השיב לו; שירא היה לנפשו שלבסוף יתגלה הדבר ולא ימלט שירגישו שנוהג עמה אישות וימיתו אותו על שניאף עם אשת רעהו. אבל באמרו **"אחותי הוא"** יכולה היא גם כן להיות אשתו ואין בו משפט מות, כי בן נח מותר באחותו. לכן לא הייתי יכול לומר שהיא אשת איש מאיש אחר, **"פֶּן אָמוֹת עָלֶיךָ"**. ■

שזה עדישים ויצטרך לברר על האבלות. **לכן אמר ליעקב: "הֲלֵעֵיטָנִי נָא"**, שישפוך את אותו התבשיל האדום שאינו יודע מהו, היישר אל תוך פיו מהקערה, בלא שיוכל לראות ולהבחין מה הוא אותו תבשיל. ונימק את טעמו להתנהגות המשונה הזאת, בכך שאמר: **"כִּי עֵנַף אֲנִכִּי"** ואין לי כח אפילו לפשוט את ידי אל עבר פי. וכל דבריו היו במרמה.

"מִקְרָה כִּיֹּם אֶת בְּכֻרְךָ" (כה לא)

כתב המלבי"ם: "מִקְרָה כִּיֹּם" רצון הכתוב לומר; כפי שאתה מתנהג היום ואתה מבזה את הבכורה ואינך רוצה בה, מכרה אותה לי. והיה ראוי לומר; מכרה בחטף קמץ, כי הוא מגזרת פעול. ואמר **"מִקְרָה"** בחיריק שהוא כעין שם, ר"ל: שממילא היא נמכרת לי, אחר שאינך מתנהג בה כראוי. וזה דומה; כמי שרואה אחד שרוצה להשליך כיסו לים ומבקש שימכרהו לו בעד לחם ונזיד עדישים, שאין זה מרמה את חברו, רק כמציל את הכיס מן ההפקר.

"וַיִּשְׁאַלֵנוּ אֲנָשֵׁי הַמְּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ" **"וַיֹּאמֶר אֶחָתִי הוּא"** (כו ז)

בספר 'תפארת יונתן' העיר על כך שלא מצינו שגם רבקה אמרה: **"אֶחָתִי הוּא"**, כמו שמצינו אצל שרה שנאמר ('בראשית' כ): **"נְהִיא גַם הוּא אִמְרָה אֶחָתִי הוּא"**. **וביאר הטעם בזה:** כי כבר היו ליצחק בנים גדולים יעקב ועשו, רק שהם אמרו

"וַיִּצְא הָרֵאשִׁון אֶדְמוֹנִי... וַיִּקְרָא שְׁמוֹ עֵשָׂו" (כה כה)

הנה בפסוק הבא כתוב: "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" בלשון יחיד. **ולא כתוב: "וַיִּקְרָאוּ"** לשון רבים, כמו שנאמר אצל עשו. והדבר צריך טעם.

וביאר בזה רבנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א בספרו 'טעמא דקרא': שאצל עשו קראו לו האנשים שם זה. כמש"כ רש"י; ואביו נתיירא למולו לפי שהיה אדמוני, לכך המתין עד שיגדל ויבלע בו דמו ולא יהיה מסוכן מלמולו. אולם לאחר מכן כשגדל לא רצה עשו ליתן למולו, כמבואר במדרש (ומובא כאן ב'דעת זקנים' מבעה"ת). לכן נשאר לו השם שקראו לו האנשים, שלא היה לו ברית מילה שבו ניתן לו השם ע"י אביו. משא"כ יעקב, שעשו לו ברית מילה ואביו קרא לו אז בשמו כמנהג ישראל (כמש"כ הרמב"ן בפרשת 'שמות'), לכן כתוב בו: **"וַיִּקְרָא"** לשון יחיד.

"הֲלֵעֵיטָנִי נָא מִן הָאֲדָם הָאֵדָם הַזֶּה" (כה ל)

כתב רש"י: שהיה זה תבשיל של עדישים אדומות, לפי שאותו יום מת אברהם. ועדישים, הם מאכל אבליים.

וכתב בספר 'בית הלוי': שיתכן לבאר שעשו נתבייש בעצמו אחרי שרואה בבית, התנהגות של אבלות ואילו הוא להוט אחר תאות האכילה, לכן עשה את עצמו כאינו יודע כלל מה הוא התבשיל הזה. וגם לא רצה לאוכלו ככל בני האדם, שהרי מיד כשיפשוט את ידו לקערה יראה בעיניו

שו"ת חברותא

מי זה שאינו מיסב בחבורה של מצוה, מנודה לשמים?

היותו עוסק בת"ת ו'העוסק במצוה, פטור מן המצוה'. או דילמא שאין מנוס מהליכתו לסעודת מצוה?

תשובה: [מתוך דברי שו"ת 'ביעי אומר' חלק ד - יו"ד סימן יט]: מקשה הגמרא

מצוה, כמו סעודת מילה, דאמרינן במדרש שניצול מדינה של גיהנם. וכן סעודת נישואין של בת תלמיד חכם. ובת כהן לכהן. **ואם כן, מה הדין בתלמיד חכם ששקוד על לימודו והוזמן לסעודת מצוה, אם יוכל להמנע מללכת מפני**

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים"

שאלה: מצינו במסכת 'פסחים' (ק"ג): כי מי שאינו מיסב בחבורה של מצוה, הרי הוא מנודה לשמים. ובתוספות (שם ק"ד). **ביארו:** שאינו מיסב בסעודת

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

מלובלין בספר 'הזכרונות' (עמוד כט) שכתב: כל מי שאינו הולך לסעודת מילה כשמזמינים אותו, הוי כמנודה לשמים. ומיהו, אם נמצאו שם בני אדם שאינם מהוגנים, רשאי להמנע מליך לשם. וה"ה, אם בעל הבית רע עין וכו'.

ונראה שכל זה דוקא כשאנו עוסק בתורה אז, אבל אם עוסק בתורה, לא יהא אלא מצוה גדולה, העוסק בתורה פטור מן המצוה, שאפשר לעשותה ע"י אחרים. וכן אם עוסק בעשיית איזה מצוה, רשאי להמנע.

כתב בשו"ת 'שם אריה' (חיו"ד סד): דהא ד'העוסק במצוה, פטור מן המצוה' היינו: כששניהם מצוות שבין אדם למקום, אבל העוסק במצוה שבין אדם לאדם ובאה לידו מצוה שבין אדם לחברו אינו נפטר מהמצוה שבאה לידו.

ולפי זה, כשמזמינים ת"ח ואתיקורי מתיקרי ביה, הוי בכלל גמילות חסדים בגופו. ומכ"ש כשהוא אדם גדול מפורסם וא"כ אין ת"ת פוטרותו ממצות גמ"ח, שבאה עם ההזמנה לסעודת מצוה.

ואמנם ראיתי בספר 'יפה לבשמים' (עמוד כא), שהביא מ"ש השד"ח בשם הגאון 'שם אריה' כאמור וכתב: דבריו אינם מובנים לי, כי איך יפרנס משנה מפורשת ברפ"ג ד'ברכות': 'נושאי המטה וחלופיהן פטורין מק"ש' והרי המתעסק בקבורת המת ולוויתו היא מצוה שבין אדם לחברו ובכל זאת הוא נפטר מק"ש שהיא מצוה שבין אדם למקום. ואיך נדחית מצות ק"ש מפני מצות גמ"ח. וצ"ע.

וליתא. כי מבואר בהרא"ש בפירושו (ריש פאה ג) שהקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה בהם גם רצון הבריות במצוות שבין אדם לקונו. ע"ש. וכ"כ הרמב"ם (גניבה ז יב) וז"ל: 'קשה ענשן של מדות, יותר מענשן של עריות, שזה בינו לבין המקום וזה בינו לבין חברו'. ע"ש. וכן מוכח מהתוספות ב"מ (כ רע"ב) דמונא חמיר טפי מאיסורא. ומש"ה לא אזלינן ביה בתר רובא. ורק באיסור אשת איש, החמירו כמו במנוא.

מסקנא דדינא: תלמיד חכם השקוד על לימודו, יכול להמנע מללכת לסעודת ברית מילה וסעודת נישואין, על מנת שישב ויעסוק בתורה. ומכל שכן אם כבר עוסק בתורה שאינו צריך להפסיק מלימודו, בגלל סעודת מצוה. ■

לקיימה ע"י אחרים. ורק לגבי בן עזאי וכיו"ב הותר לבטלה כליל, הואיל ואפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים. ('יבמות' סג: והרמב"ם שם ה"ב).

ואפשר דה"ט משום שע"י שקידתו בתורה בעוז ותעצומות, יוכל להרבות תלמידים בלי שיעור, שגם הם נחשבים בנים. (כמ"ש הרמב"ם ת"ת א ב).

וב'מאירי' ('שבת' ט:): כתב: 'ושמא תאמר, היאך הקילו בת"ת משאר מצוות? שהעוסק במצוה, פטור מן המצוה. וכמ"ש ב'סוכה' (פו:). י"ל: שהתלמוד אינו אלא להביא לידי מעשה והיאך יפקע את המעשה. והוא שאמר ע"ז ב'ירושלמי' (פ"ק ד'שבת' ה"ב): 'הלמד לעשות ולא הלמד שלא לעשות, שהלמד שלא לעשות, נוה לו שלא נברא'. ע"כ. וכ"ה ב'מאירי' ('ברכות' יא.). ע"ש. ונראה דמ"ש ש'התלמוד, אינו אלא להביא לידי מעשה', לאו למירא שאין הלומד חשוב אלא כמכשירי מצוה, דהא ודאי ליתא, שלימוד התורה הוא מצוה בפ"ע ושקולה כנגד כל המצוות וכמ"ש: 'ותלמוד תורה כנגד כולם'. (ריש פאה' ו'שבת' קכז.). ולכן אמרו; שכל חפצי שמים "לא יִשְׁווּ כָּה". וזהו ההבדל בין אנשים שמצווים על ת"ת, לנשים שאע"פ שאינן חייבות במצות ת"ת צריכות ללמוד הדינים השייכים להן. וכמ"ש בספר 'חסידים' (שיג). אלא ה"ט, כמ"ש ב'יבמות' (קט:): "וְלִמְדָתָם" וְנִעְשִׂיתָם כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה, אינו בלמידה ומש"ה: 'האומר "אין לו, אלא תורה" אפילו תורה, אין לו. שע"י המעשה, מקבל שכר על הלימוד.

וז"ל הרמב"ם (אישות טו ב): 'וכיון שעברו כ' שנה ולא נשא אשה, ה"ז עובר ומבטל מצות עשה של פריה ורביה. ואם היה עוסק בתורה וטרוד בה והוא מתירא מלישא אשה כדי שלא יטרח במזונות אשתו ויבטל מן התורה, ה"ז מותר להתאחר, שהעוסק במצוה, פטור מן המצוה. וכל שכן בתלמוד תורה'.

ומוכח דבת"ת אמרינן טפי ד'העוסק במצוה, פטור מן המצוה'. אולם ב'מאירי' (מ"ק ט:): כתב וז"ל: 'אע"פ שאמרו: העוסק במצוה פטור מן המצוה, אין ת"ת בכלל זה, אלא מי שהיה עוסק בתורה ואירעה מצוה לידו אם אפשר לאותה מצוה להעשות ע"י אחרים, אין לו לבטל עליה כו'. ואם א"א לה ע"י אחרים, כגון: שאין ראוי לה אלא הוא, או שהיא מצוה המוטלת על גופו, כגון: לולב, שופר, כאו"א וקבורת מת מצוה שאין לו קוברים ודומיהם, המצוה קודמת ומבטל ת"ת כדי לקיימה ואינו מפקיע חיובה מעליו בקיום מצות ת"ת. ואפילו היא מצוה קלה. ואע"פ שהעוסק במצוה, פטור מן המצוה, לא נאמר כן בת"ת, הואיל ועיקרה לידיעת קיום שאר מצוות מבטלין אותה בשביל כל מצוה שא"א לקיימה ע"י אחרים. כך היא שיטת גדולי המפרשים. (הראב"ד). עכ"ל.

וז"ל הרמ"א בהגה (רסה יב): 'כל מי שאינו אוכל בסעודת מילה, הוי כמנודה לשמים. ודוקא כשנמצאו שם בני אדם מהוגנים, אבל אם נמצאו שם בני אדם שאינם מהוגנים, א"צ לאכול שם'.

ושוב מצאתי להגאון ר' צדוק הכהן

(מ"ק ט:): סתירה, מהא דכתיב ('משלי' ג): 'יִקְרָה הַיָּא מְפַיְנִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ כָּה' ('שתבטל כל חפצך, לעסוק בתורה'. רש"י). 'הא חפצי שמים ישוו בה'. (כלומר: שאם יש לך לעסוק במצוה, תבטל ת"ת ועסוק במצוה) ומאידך כתיב: 'וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁווּ כָּה' ('משלי' ח). דאפילו חפצי שמים לא ישוו בה. (שמבטל המצוה ועוסק בת"ת). ומתרת הגמרא את הסתירה: 'כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים, כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים'.

וז"ל הרמב"ם (ת"ת ג ד): 'היה לפניו עשיית מצוה ותלמוד תורה, אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים, לא יפסיק תלמודו. ואם לאו, יעשה המצוה ויחזור לתלמודו'. [ופסקו מרן ביו"ד רמו יח].

וז"ל הרמב"ם (אישות טו ב): 'וכיון שעברו כ' שנה ולא נשא אשה, ה"ז עובר ומבטל מצות עשה של פריה ורביה. ואם היה עוסק בתורה וטרוד בה והוא מתירא מלישא אשה כדי שלא יטרח במזונות אשתו ויבטל מן התורה, ה"ז מותר להתאחר, שהעוסק במצוה, פטור מן המצוה. וכל שכן בתלמוד תורה'.

ומוכח דבת"ת אמרינן טפי ד'העוסק במצוה, פטור מן המצוה'. אולם ב'מאירי' (מ"ק ט:): כתב וז"ל: 'אע"פ שאמרו: העוסק במצוה פטור מן המצוה, אין ת"ת בכלל זה, אלא מי שהיה עוסק בתורה ואירעה מצוה לידו אם אפשר לאותה מצוה להעשות ע"י אחרים, אין לו לבטל עליה כו'. ואם א"א לה ע"י אחרים, כגון: שאין ראוי לה אלא הוא, או שהיא מצוה המוטלת על גופו, כגון: לולב, שופר, כאו"א וקבורת מת מצוה שאין לו קוברים ודומיהם, המצוה קודמת ומבטל ת"ת כדי לקיימה ואינו מפקיע חיובה מעליו בקיום מצות ת"ת. ואפילו היא מצוה קלה. ואע"פ שהעוסק במצוה, פטור מן המצוה, לא נאמר כן בת"ת, הואיל ועיקרה לידיעת קיום שאר מצוות מבטלין אותה בשביל כל מצוה שא"א לקיימה ע"י אחרים. כך היא שיטת גדולי המפרשים. (הראב"ד). עכ"ל.

נמצא, שדעת הראב"ד חלוקה בזה על הרמב"ם וס"ל: דבמצוות אמרינן טפי 'העוסק במצוה, פטור מהמצוה' יותר מת"ת. ואע"פ שגם הרמב"ם לא התיר אלא להתאחר, התם משום דפו"ר מצוה דרמיא עליה. ולא חשיבא כ"כ אפשר

זייך מכתב וחברו "זכה"

מאת הרה"ג עקיבא מאמו שליט"א

כל הממתקים מהחנות פגשו שמעון וגילה לו את האמת. **השאלה היא:** האם צריך ראובן לשלם לבעל החנות על כל הסכום שקיבל, או שמא ישלם רק את הנאתו ואת ההפרש ישלם שמעון?

חברו חמד לצון וזייף מכתב בשם החברה שהם מזכים את ראובן בסך מסוים של כסף והוא זכאי לקבל ממתקים מהחנות ללא תשלום. ראובן חשב שהמכתב אמיתי ומימש את זכותו בחנות. אחר שראובן אכל את

ראובן קנה ממתק מסוים מחנות וגילה שהממתק פגום. כשפגש את חברו שמעון, התלונן בפניו על הדבר וסיפר לו כי בתוכניתו לשלוח את המוצר הפגום לחברה כדי שיזכהו במוצר חדש וכן יפצו אותו. שמעון

האם הפועל ששפך סולר, חייב או פטור?

תקציר התשובה:

- א.** בגמרא ב'סנהדרין' (ע"ז:): מבואר שהמסיר מחסום למים, הרי מה שנשפך בכח ראשון נחשב כמעשיו. ומה שנשפך בכח שני נחשב כגרמא. ונחלקו בזה הראשונים; לדעת רש"י ('חולין' טז.) והרא"ש וה'טור' (או"ח קנה): הרי כל המים שאינם יוצאים מיד, נחשבים כיוצאים על ידי גרמא. אבל לדעת הרמב"ן (ע"ז נ"ט:): כל המים שיוצאים נחשבים ככח ראשון, אם פגעו באדם שקרוב למחסום שהוסר. (ביד רמ"ה בסנהדרין הביא ב' השיטות).
- ב.** משמעות הגמרא במסכת ב"ק; שהנוקב חבית, חייב עבור כל היין שנשפך. וזה לכאורה לא מתאים עם שיטת רש"י והרא"ש הנ"ל.
- ג.** יתכן שראשונים אלו סוברים כתרוץ אחד בתוספות בסנהדרין (ע"ז:). שדיני נזיקין, חלוקים מדינים אחרים, שצריכים בהם שיהיה כחו ממש. וממילא, לענין נזיקין, נחשב כל שפיכת היין כמעשיו.
- ד.** אם לא נאמר כן, אז נצטרך לחלק שנקיבת חבית נחשב כהפסד החבית עם היין, כיון שהכל נחשב כיחידה אחת. ולפי"ז, בנידון שלנו שניקב את הצינור שמזרים סולר מהמיכל, מכיון שאין הצינור נחשב כלי אחד עם המיכל, יתכן שנחשב כמזיק רק בגרמא את הסולר שיוצא מהמיכל, זה פטור. וצ"ע לדינא.
- ה.** עוד יתכן; שלהלכה שמחייבים על "גרמי" חייב לכו' משום שאף כח שני חשוב כגרמי. (בשונוה מגרמא) **אומנם דעת הש"ך** (שפו ס"ק ו): שלכמה שיטות אין מחייבים משום "גרמי" שנעשה בשוגג.

שדרות אולם ספורט גי'טים נה אשכול 22

ביום ראשון ל' חשוון 7/11/10

כניסה 10 שקל

השערים יפתחו ב־20:00 תחילת התוכנית 20:30

שלומי מתנם שלומי זבוטינסקי 1

ביום רביעי ג' כסלו 10/11/10

כניסה 10 שקל

השערים יפתחו ב־20:00 תחילת התוכנית 20:30

ההרצאות מאובטחות

© כל הזכויות שמורות לארגון "שופר"

שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET

ערבי שירה ובידור

תמצית דעת תורה באיסור חמור

1. אסור שחוק וקלות ראש.
  2. אסור שחקנים, חקיינים ולהטוטנים.
  3. אסור נערי פלא.
  4. אסור רקדניות לנשים.
  5. אסור הקרנת סרטים.
  6. אסור כינוסים למיניהם שאינם לפי רוח תורתנו הקדושה.
  7. אסורים כינוסים שבאים לחיקוי של התרבות החילונית במסוה של קדושה.
  8. אין לעשות בשום פנים ואופן כינוסי בידור וחיקוי שחוק וקלות ראש.
  9. אסור לנשים לצאת לרחובה של עיר בתערובת גדולה ובחוסר צניעות.
  10. אסור ערבי שירה וזמרה עם כלי נגינה בכלל, רק לצורך מצוה בלבד.
11. יש למחות בתוקף ביד הזמרים ובפרט בחתונות שלא להכניס ארס בקרב בחורי ישראל ע"י תזמורת פראיים הצורחים בקולי קולות עם הדים משונים המושכים אחריהם גם ריקודים של הוללות, וכן אורות חשמליים צבעוניים וזיקוקים ועשן וכיוצא, שכל זה התפרקות חיצונית וחיקוי של התרבות החילונית ולא שמחה אמיתית הראויה לנו.
12. מלחיני שירים ונגינים חילוניים וזמרים ששרים את שיריהם, צריך להרחיק אותם מקרב מחנינו ואסור לשמוע מנגינות של ריקנות וקלילות.
- כל זה נאמר לכלל הקהל. ובפרט לצבור האברכים ובני התורה, הגורמים חילול ה' וביטול תורה גמור, שאין להם להמצא במקומות אלו בשום פנים ואופן.
- אם לא נעצור המגפה והמשחית בעוד מועד, מי יודע מה יהיה בעתיד ילדינו, וסכנה נוראה נשקפת על חינוך בנינו היקרים.

בס"ד

ערבי שירה ובידור

עם שחוק וקלות ראש וליצינות שחקנים חקיינים ולהטוטנים ונערי פלא ורקדניות לנשים וכו'. ובכלל זה הקרנת סרטים, שכבר נאסרו ע"י גדולי הדור שליט"א, וכל מיני כינוסים למיניהם, שאינם לפי רוח תורתנו הקדושה, והכל בא מחיקוי של התרבות החילונית ונעשה במסוה של קדושה, כשמחת חג בחול המועד וחנוכה ופורים, תחת כותרת "לפי רוח ההלכה" "והכנסות קודש לצדקה" גם לציבור החרדי מגיע" וציבור יראי שמים מתפתים למכשולים אלו, באומרים: התירו פרושים את הדבר.

עם ישראל נשתבח "הן עם לכבוד ישכון ובגויים לא יתחשב" מעולם ידעו אבותינו, לשמור על גחלת בית ישראל שלא תיכבה, ושמרו על התורה במסירות נפש, שלא להגרר אחר "תרבות יוון". וזה עתה נפרצה חומת הדת ע"י אותם מופעים, הגורמים קלקולים ומכשולים רבים, בפרט לבני הנוער ובחורי הישיבות, שנמשכים אחר פיתויים אלו במקום להתמיד ולשקוד על התורה ואם לא נעצור המגפה והמשחית בעוד מועד, מי יודע מה יהיה בעתיד ילדינו, וסכנה נוראה נשקפת על חינוך בנינו היקרים, על כן חובתנו בשעה זו לגלות

דעת תורה באיסור חמור

א. אין לעשות בשום פנים ואופן כינוסי בידור וחיקוי שחוק וקלות ראש, שאין בהם שום ריח תורה וקדושה. ודברי תורה מועטים לא יכשירו שעות רבות של שחוק וקלות ראש המרגילים את האדם לערוה, ומרגילים את הנשים לצאת לרחובה של עיר בתערובת גדולה ובחוסר צניעות, היפך דעת תורה"ק שכל כבודה בת מלך פנימה.

ב. האיסור חל גם על ערבי שירה וזמרה עם כלי נגינה, וכנפסק בשו"ע (ס' תק"ס) משחרב ביהמ"ק גזרו שלא לנגן בכלי שיר שלא לשמוח בהם אלא כנעשה לצורך מצוה כשמחת בית השואבה והכנסת ס"ת וכדו' ויעשו שאלת חכם, מורה הוראה מובהק, וירא שמים בתכלית אם מותר ע"פ ההלכה להביא כלי שיר, ויפרטו לפניו כל סדר היום, ויעשו "תיקון דזול" לשמירת גדרי הצניעות ותיבה תורתנו הקדושה עיקר והשירה טפל ולא להיפך ח"ו.

ג. יש למחות בתוקף ביד הזמרים ובפרט בחתונות שלא להכניס ארס בקרב בחורי ישראל ע"י תזמורת פראיים הצורחים בקולי קולות עם הדים משונים המושכים אחריהם גם ריקודים של הוללות וכן אורות חשמליים צבעוניים וזיקוקים ועשן וכיוצא שכל זה התפרקות חיצונית וחיקוי של התרבות החילונית ולא שמחה אמיתית הראויה לנו.

ד. כאן המקום להתריע על אותם זמרים, המלחינים שירים בניגונים חילוניים, עם מילים בלי תוכן רוחני, במקום אותם שירים שנחלנו מאבותינו, אשר ייסדום גדולי עולם, כהאבן עזרא ר' יהודה הלוי ור' ישראל נג'ארה שהיו שירי שבח והודאה, ערגה וכיסופין להש"ת, עם מילות קודש מלאים בתורה ויראת שמים, ולהם היה נאה ויאה לחבר שירים על כנסת ישראל וביהמ"ק והגאולה העתידה וכיוצא, וממילא היתה זו שמחה של מצוה, ומקור להשראת שכניה. ובדור האחרון פנו לשירים "חדשים" של הבל וסרק הריקים מתוכן עם מנגינות של ריקנות וקלילות ועל הציבור הזהר והרחיק אותם מקרב מחנינו.

ואל ציבור יראי ה' אשר חסים לכבודה של תורה, אנו קוראים: בני, מנע רגלך מנתיבותם. ואשרי האיש אשר לא הלך... ובמושב לצים לא ישב כי אם בתורת ה' חפצו... ובפרט ציבור אברכים ובני תורה, הגורמים חילול ה' וביטול תורה גמור, שאין להם להמצא במקומות אלו בשום פנים ואופן גם בימי חופשה ובין הזמנים כי אם "שבת בבית ה' כל ימי חייל לחותנו בנעם ה' ולבקר בהיכלו".

ויהי' שהש"ת יערה עלינו רוח קדושה וטהרה מרומם, ויגדור פרוצות עמו ישראל, ואז נאמר לד' צרותינו, ובא לציון גואל בבי"א.

הכותבים וחותרים למען תוספת קדושה וטהרה במחנינו ניסן תש"ס

שלום משאש רבה של ירושלים	יצחק כדורי זקן המקובלים	מרדכי אליהו הראשון לציון	משה צדקה ר"י פורת יוסף גאולה	יהודה מעלם מראשי ישיבת פו"י
יהושע מאמן חבר ביה"ד העליון	שלום כהן ר"י פורת יוסף העתיקה	שבתי אטון ר"י ראשית חכמה	מאיר מזוז ר"י כסא רחמים	שמעון בעדני ר"י תורה וחיים
יעקב טופיק רבה של ביתר	שלמה בן שמעון חבר ביה"ד העליון	אברהם סלים ר"י מאור התורה	אליהו טופיק ר"י באר התורה	יהודה כהן ר"י יקירי ירושלים
מסעוד בן שמעון דיין ור"י אור אליצור	יעקב יוסף ר"י תזון יעקב	יעקב חיים סופר ר"י כף החיים	ראובן אלבו ר"י אור החיים	בניהו שמואלי ר"י נהר שלום

התקליטור העולמי

לאור הצמאון הרב,

הוחלט לכסות את כל בתי האב בישראל

1,750,000 ^{DVD} שיחולקו חינם

ניתן לרכוש מנית זכות בסך 4000 ש"ח בלבד!

להתחלת המבצע אפשרות עד 10 תשלומים

הדיסק כולל בתוכו:

כל ספרי חברותא של הרה"ג יעקב שולביץ שליט"א פרוש ל'תלמוד בבלי'.
כל ספרי הרה"ג אברהם חיים עדס שליט"א: ארבעת המינים, דיני רפואה
בשבת, שמיטה, חנוכה, שבת בתפארתה, דיני דרבנן, פאת זקנך ועוד...
עם ציורים ופוסטרים.

כל ספריו של הרה"ג יעקב לוגסי שליט"א: ברומו של עולם 10 כרכים, עמלנו,
אגרת לבת ישראל, נפשי בשאלתי, ישראל סגולתו, ואני תפילתי, מלמדים,
מראות, משפט, מלאכת ה', בעקבתא דמשיחא, שערי פרנסה...
כל ספרי הרה"ג משה אבגי שליט"א סדרת 'חכמת המצפון' כולל מועדים.
וכל ספרי הכשרות של הרה"ג מרדכי עזרן שליט"א.

בנוסף הספרים: משניות, רמב"ם, טור, שלחן ערוך וחסד לאברהם.
עם סרטי DVD של הרה"ג אמנון יצחק שליט"א והספרים:
עולם התשובה, העיתונאי, הרצל והציונות ועוד.

לפרטים:

03-6777779